

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 341/2015-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 27. mája 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom [REDAKOVANÉ], Advokátska kancelária, [REDAKOVANÉ], vo veci namietaného porušenia čl. 12 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Sžso 32/2014 a jeho rozsudkom zo 14. januára 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. apríla 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia čl. 12 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 39 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v konaní vedenom Najvyšším súdom

Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) pod sp. zn. 10 Sžso 32/2014 a jeho rozsudkom zo 14. januára 2015. Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 16. apríla 2015.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľke bol rozhodnutím Útvary sociálneho zabezpečenia Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky (ďalej len „finančné riaditeľstvo“) sp. zn. 740/2012-SZ z 29. mája 2012 zvýšený (valorizovaný) výsluhový dôchodok v súlade s právnymi predpismi platnými v čase vzniku nároku. Ďalším rozhodnutím finančného riaditeľstva sp. zn. 3740/2012-SZ zo 4. júla 2012 bol sťažovateľke znížený výsluhový dôchodok o sumu právoplatne priznanú predchádzajúcim rozhodnutím. Odvolanie sťažovateľky bolo rozhodnutím podpredsedu vlády Slovenskej republiky a ministra financií Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaní“) sp. zn. MF/020477/2012-23-9 z 21. augusta 2012 zamietnuté.

Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 S 336/2012-33 z 10. decembra 2013 bolo rozhodnutie žalovaných zrušené a vec bola vrátená na ďalšie konanie.

Rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžso 32/2014 zo 14. januára 2015 bol rozsudok krajského súdu zmenený tak, že žaloba sťažovateľky bola zamietnutá ako nedôvodná.

Sťažovateľka v žalobe namietala tri skutočnosti, a to nepreskúmateľnosť rozhodnutia žalovaných, neprípustnosť postupu podľa ustanovenia § 105 ods. 7 zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom zabezpečení“), ako aj retroaktivitu z dôvodu použitia ustanovenia § 68 ods. 13 zákona o sociálnom zabezpečení. Krajský súd na základe týchto námietok žalobe vyhovel, avšak najvyšší súd zaujal odlišný právny názor a rozsudok krajského súdu zmenil.

Sťažovateľka dáva do pozornosti, že tri senáty krajského súdu jednomyseľným hlasovaním v asi 50 totožných veciach považovali žalobu za dôvodnú. Jedine senát 2 S vyslovil iný právny názor, aj to až potom, ako najvyšší súd zmenil rozsudok krajského súdu

v tejto veci. Uvádza tiež, že bola oboznámená s uzneseniami ústavného súdu v konaniach vedených pod sp. zn. II. ÚS 347/2014 až sp. zn. II. ÚS 352/2014, ako aj sp. zn. III. ÚS 595/2014 až sp. zn. III. ÚS 597/2014, ktorými boli sťažnosti v obdobných veciach odmietnuté pre zjavnú neopodstatnenosť. Napriek existencii týchto uznesení sa sťažovateľka domnieva, že jej práva boli porušené. Hoci nepredpokladá, že jej ústavný súd vyhovie, len vyčerpanie všetkých domácich prostriedkov nápravy jej zabezpečuje možnosť domáhať sa svojich práv na Európskom súde pre ľudské práva.

Ako podstatné sa podľa sťažovateľky javí, že správne orgány vecne v oboch prípadoch rozhodovali o tom, či a v akej výške sa má priznať valorizácia. Nemôže byť sporné, že o valorizácii na príslušné obdobie sa rozhodlo rozhodnutím o „zvýšení“ výsluhového dôchodku a toto rozhodnutie bolo prekážkou pre nové konanie, teda také konanie, v ktorom sa na základe novely zákona o sociálnom zabezpečení opätovne rozhodovalo o valorizácii s výsledkom, že táto jej nepatrí, a preto sa dôchodok znižuje. Právoplatné rozhodnutie sa nikdy nemôže dostať do rozporu s právnym predpisom, ktorý nadobudol účinnosť potom, ako bolo o valorizácii rozhodnuté. Toto rozhodnutie tvorí prekážku *res iudicata*. Druhé rozhodnutie nemôže byť tiež zákonné, pretože chýba zákonný predpoklad na jeho vydanie, teda priznanie dávky vyššej, než aká by patrila. Samotná valorizácia na príslušný rok nie je dávkou výsluhového zabezpečenia, ale je sumou, o ktorú sa zvyšuje výsluhový dôchodok poberaný k 30. júnu. Preto nemôže byť sporné, že valorizácia priznaná rozhodnutím o zvýšení dôchodku bola zákonná a rozhodnutie tvorilo prekážku pre opätovné rozhodovanie o valorizácii. Ak by bol pripustený takýto postup, potom by išlo o pravú retroaktivitu. Bolo by totiž zasiahnuté do už uzavretých právnych vzťahov. Použitie § 105 ods. 7 zákona o sociálnom zabezpečení je absolútne vylúčené, pretože výsluhový dôchodok poberaný k 30. júnu bol zákonným spôsobom zvýšený o valorizáciu. Postup podľa § 105 ods. 7 zákona o sociálnom zabezpečení umožňuje pristúpiť k zníženiu dávky vtedy, ak sa zistí, že sa dávka priznala vo vyššej sume ako patrila. Ak však bola dávka priznaná zákonným rozhodnutím, postup podľa tohto ustanovenia nie je možný. Správnosť sumy určenej právoplatným a vykonateľným rozhodnutím nie je možné

posudzovať podľa predpisu, ktorý nadobudol účinnosť až potom, čo bolo právoplatne rozhodnuté.

Sťažovateľka žiada vydať tento nález:

„1. Základné právo [REDAKOVANÉ], bytom [REDAKOVANÉ] na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1, 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj čl. 12 ods. 1, čl. 20 ods. 1, čl. 39 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky vo veci sp. zn. 10 Sžso/32/2014 zo dňa 14.01.2015 porušené bolo.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 10 Sžso/32/2014 zo dňa 14.01.2015

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia advokátovi [REDAKOVANÉ] vo výške 279,66 € (1 úkon 139,83 €, x 2 právne úkony podľa § 11 ods. 2 vyhl. č. 655/2004 Z. z.) a 16,78 € režijný paušál (2 x 8,39 €) spolu 296,44 + 59,29 DPH spolu 355,73 EUR do 15 dní o d právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Z rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 10 Sžso 32/2014 zo 14. januára 2015 vyplýva, že ním bol zmenený rozsudok krajského súdu č. k. 5 S 336/2012-33 z 10. decembra 2013 tak, že žaloba sťažovateľky bola zamietnutá. Podľa konštatovania najvyššieho súdu skorším rozhodnutím finančného riaditeľstva bol sťažovateľke zvýšený výsluhový dôchodok od 1. júla 2012 na 452,83 € mesačne. Následne neskorším rozhodnutím prijatým v dôsledku novelizácie účinnej od 30. júna 2012 bol sťažovateľke znížený výsluhový dôchodok od 1. júla 2012 na 439,42 € mesačne. Predmetom súdneho prieskumu bolo toto neskoršie rozhodnutie. Bolo potrebné posúdiť, či v súvislosti so zmenou podmienok valorizácie vyplývajúcou z novelizácie účinnej od 30. júna 2012 bolo možné už priznané (zvýšené) dávky výsluhového zabezpečenia podľa § 68 ods. 1 zákona o sociálnom zabezpečení znížiť. Krajský súd a sťažovateľka považovali zmenu priznanej valorizácie za neprípustnú z dôvodu zákazu pravej retroaktivity právnych noriem. Podľa názoru najvyššieho súdu novelizácia

účinná od 30. júna 2012 nevykazuje znaky pravej retroaktivity, ale ide o nepravú retroaktivitu, ktorá je prípustná. Novelizáciou boli uznané právne skutočnosti, ktoré vznikli počas platnosti a účinnosti skoršieho znenia zákona (výsluhový dôchodok sťažovateľke naďalej patrí), no zároveň boli zmenené isté práva do budúcnosti. Finančné riaditeľstvo bolo toho názoru, že 1. júla 2012 vznikne sťažovateľke právo na vyplácanie výsluhového dôchodku vo vyššej sume, a preto 30. mája 2012 rozhodlo o zvýšení výsluhovej dávky. Toto jeho rozhodnutie bolo v súlade s právnym predpisom platným a účinným v tom čase. Išlo teda o zákonné rozhodnutie, avšak následne k 30. júnu 2012 sa právna úprava zmenila a naviazala zvýšenie výsluhového dôchodku na zvýšenie funkčných plátov. Podľa novej úpravy od 30. júna 2012 teda sťažovateľke nevzniklo právo na zvýšenie výsluhového dôchodku. Preto aj rozhodnutie o znížení výsluhového dôchodku zo 4. júla 2012 bolo vydané na základe platného a účinného právneho predpisu, je tiež zákonné a nebolo vydané bez existencie právneho dôvodu. Navyše žalovaní postupovali aj v súlade s ustanovením § 105 ods. 7 zákona o sociálnom zabezpečení, podľa ktorého dávka výsluhového zabezpečenia sa zníži, ak sa priznala vo vyššej sume, ako patrí.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody

uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažnosť treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by

bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa názoru ústavného súdu treba argumentáciu najvyššieho súdu považovať za dostatočnú a presvedčivú. Žiadne známky arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti nevykazuje. Skutočnosť, že sťažovateľka má na vec odlišný právny názor, neznamená sama osebe porušenie jej označených práv.

Všeobecné súdy sa z hľadiska merita veci museli vysporiadať s otázkou, či v súvislosti so zmenou právnej úpravy valorizácie od 30. júna 2012 bolo možné už skôr priznané zvýšené dávky výsluhového zabezpečenia znížiť.

K uvedeným námietkam sťažovateľky treba konštatovať, že nebol zistený taký výklad dotknutých právnych predpisov, ktorý by mohol vyvolať účinky nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd už vyslovil (napr. I. ÚS 238/04), že právna teória rozoznáva pravú a nepravú retroaktivitu. Pravá retroaktivita zahrňuje prípady, keď právna norma reglementuje vznik právneho vzťahu a nároky z neho vzniknuté pred jej účinnosťou (teda o pravé spätné pôsobenie nového zákona ide vtedy, keď pôsobí aj pre minulú dobu). Nepravá retroaktivita spočíva v tom, že právne vzťahy hmotného i procesného práva, ktoré vznikli za platnosti starého práva, sa spravujú zásadne týmto právom, a to až do doby účinnosti práva nového. Po jeho účinnosti sa však riadi právom novým (teda o nepravom spätnom pôsobení hovoríme vtedy, keď nový zákon nariaďuje, že má byť použitý i na staré právne pomery už založené, ale iba od doby, keď začína pôsobnosť nového zákona, alebo ešte od neskoršej doby).

V prípadoch stretu starej a novej právnej normy platí nepravá retroaktivita, t. j. od účinnosti novej právnej normy sa i právne vzťahy vzniknuté podľa zrušenej právnej normy

riadia právnou normou novou. Pri nepravnej retroaktivite zákonodarca uznáva právne skutočnosti, na základe ktorých podľa predchádzajúcej právnej normy došlo k vzniku určitých právnych vzťahov. O nepravú retroaktivitu môže ísť napriek tomu, že zákonodarca novým právnym predpisom zároveň s účinnosťou do budúca prinesie zmeny aj tých práv (alebo povinností), ktoré vznikli za platnosti skoršieho zákona.

Ustanovením § 68 ods. 13 zákona o sociálnom zabezpečení účinného od 30. júna 2012 táto nová úprava, uznávajúc práva nadobudnuté podľa skoršieho právneho predpisu, zaviedla do budúca nový režim a mechanizmus (procedúru) ich uplatňovania a právam nadobudnutým za skoršej právnej úpravy priznáva odo dňa právnej účinnosti neskoršej právnej úpravy nový obsah.

To, čo sa novou právnou úpravou do budúca zmenilo, boli podmienky valorizácie výsluhových dôchodkov. V čase, keď správny orgán priznal sťažovateľke valorizáciu výsluhového dôchodku, urobil tak na základe v tom čase platnej a účinnej právnej normy. Následne v čase, keď správny orgán rozhodol o znížení výsluhového dôchodku sťažovateľky, rozhodol na základe už v tom čase zmenenej, no platnej a účinnej právnej normy, ktorá neznamerala zánik práva sťažovateľky na valorizáciu výsluhového dôchodku, ale zmenila podmienky valorizácie (II. ÚS 347/2014 až II. ÚS 352/2014, *mutatis mutandis* aj III. ÚS 595/2014 až III. ÚS 597/2014).

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2015